

Sygn. akt V ACa 290/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 czerwca 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie V Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: Sędzia SA Ewa Kaniok (spr.)

Sędziowie: SA Bogdan Świerczakowski

SO (del.) Elżbieta Wiatrzyk-Wojciechowska

Protokolant: Małgorzata Szmit

po rozpoznaniu w dniu 16 czerwca 2020 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa A. W.

przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w W.

o stwierdzenie nieważności uchwał

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie z dnia 1 października 2018 r., sygn. akt II C 474/11

I. zmienia zaskarżony wyrok:

a) **w punkcie pierwszym w części, w ten sposób, że stwierdza nieważność uchwały numer(...) Zebrania Przedstawicieli Członków Spółdzielni Mieszkaniowej (...) z dnia 24 czerwca 2010 roku w sprawie rozliczenia strat;**

b) **w punkcie drugim w ten sposób, że nadaje mu treść: zasądza od A. W. na rzecz Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w W. kwotę 2340 (dwa tysiące trzysta czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;**

II. oddala apelację w pozostałej części;

III. zasądza od Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w W. na rzecz A. W. kwotę 110 (sto dziesięć) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Elżbieta Wiatrzyk-Wojciechowska Ewa Kaniok Bogdan Świerczakowski

Sygn. akt V ACa 290/19

UZASADNIENIE

W pozwie złożonym dnia 20 kwietnia 2011 roku A. W. wniosła powództwo przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w W. o stwierdzenie nieważności uchwał nr (...) (...), (...), (...) oraz (...) podjętych w dniu 24 czerwca 2010 roku przez Zebranie Przedstawicieli Członków Spółdzielni mieszkaniowej (...) w przedmiocie: 1. Przyjęcia kierunków rozwoju spółdzielni, 2. Zatwierdzenia sprawozdania finansowego (bilansu) za rok 2009, 3. Zatwierdzenia sprawozdania

Zarządu Spółdzielni za 2009 rok, 4. Udzielenia absolutorium Prezesowi Zarządu Spółdzielni Panu A. Ś., 5. Rozliczenia strat. Powódka wniosła również o zasądzenie od pozwanej na jej rzecz kosztów postępowania.

W uzasadnieniu powódka podniosła, że zaskarżone uchwały naruszają porządek prawny, ponieważ zostały uchwalone w sposób sprzeczny z prawem i w celu pokrzywdzenia członków niebiorących udziału w głosowaniu nad ich przyjęciem. Powódka zarzuciła, że sporne uchwały zostały podjęte przez zebranie przedstawicieli członków spółdzielni, pomimo iż, zgodnie z zapisami ustawy z dnia 14 czerwca 2007 roku o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych oraz o zmianie niektórych innych ustaw, po 30 grudnia 2007 roku walne zgromadzenie spółdzielni mieszkaniowej nie mogło być zastąpione przez zebranie przedstawicieli. Pozwana spółdzielnia nie dokonała w terminie zmiany statutu spółdzielni, wymaganej przez art. 9 ust. 1 ww. ustawy, w pozwanej spółdzielni organizowane były nadal zebrania grup członkowskich i zebrania przedstawicieli członków spółdzielni. Zdaniem powódki, w pozwanej spółdzielni doszło do celowego obejścia przepisów oraz do naruszenia praw powódki, w tym prawa do bezpośredniego udziału w podejmowanych decyzjach.

Spółdzielnia mieszkaniowa (...) w W. wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powódki kosztów procesu. Podniosła, że powódce nie przysługuje roszczenie o ustalenie nieważności uchwał, a jedynie roszczenie o uchylenie uchwał, a powództwo takie jest spóźnione na podstawie art. 42 § 6 u.p.s.. Zarzuciła, iż powódka nie wykazała interesu prawnego do wytoczenia powództwa o ustalenie zarówno na podstawie art. 42 § 2 u.p.s. jak i na podstawie art. 58 § 1 k.c., nie wykazała, iż podjęte uchwały zagrażają lub naruszają jej sferę prawną.

Na rozprawie w dniu 13 kwietnia 2012 roku pełnomocnik powódki „rozszerzył uzasadnienie pozwu”, podnosząc, że uchwały ws. zatwierdzenia bilansu i zatwierdzenia zarządu nie odzwierciedlały stanu finansowego spółdzielni oraz zdarzeń, które miały wpływ na sytuację spółdzielni i nastąpiły w 2009 roku, że uchwała o udzieleniu absolutorium zapadła przy braku wiedzy o faktycznym działaniu zarządu spółdzielni, że uchwała nr (...) jest sprzeczna z art. 90 § 1 prawa spółdzielczego.

Na rozprawie w dniu 15 stycznia 2013 roku pełnomocnik powódki podniósł nowe okoliczności przemawiające w jego ocenie za zasadnością roszczenia tj., że w sprawozdaniu finansowym nie zostały omówione wszystkie umowy, jakie były zawierane między spółkami tworzonymi przez spółdzielnię oraz między spółdzielnią a wierzycielem M. W. oraz konsekwencje finansowe tych czynności prawnych, że w konsekwencji stan zobowiązań spółdzielni i stan aktywów spółdzielni został pokazany w sposób nieprawidłowy, że członkowie spółdzielni obradujący w grupach członkowskich nie zostali poinformowani o tematyce obrad poruszanych na zebraniu przedstawicieli w dniu 24 czerwca 2010 roku, że zarząd przekroczył w roku 2009 najwyższą dopuszczalną sumę zobowiązań, nieodnotowaną w zatwierdzonych sprawozdaniach. Pełnomocnik powódki wskazał na sprzeczność uchwały nr (...) z art. 90 § 1 prawa spółdzielczego w związku z art. 94 ust. 2 statutu oraz sprzeczność uchwał nr (...), (...) i (...) z § 4 ust. 1 i 5 ustawy o rachunkowości, art. 48 w zw. z art. 38 § 2 prawa spółdzielczego, art. 130 § 2 prawa spółdzielczego oraz art. 59 § 2 pkt 3 prawa spółdzielczego.

Wyrokiem z dnia 1 października 2018 roku Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie w punkcie pierwszym oddalił powództwo; w punkcie drugim zasądził od A. W. na rzecz Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w W. kwotę 197,00 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 180,00 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego; w punkcie trzecim nie uiszczone przez strony wydatki przejął na rachunek Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego Warszawa Praga w Warszawie.

Z ustaleń faktycznych, jakie legły u podstaw tego rozstrzygnięcia wynikało, że powódka jest członkiem spółdzielni mieszkaniowej (...) od 1992 roku. W dniu 24 czerwca 2010 roku odbyło się Zebranie Przedstawicieli Członków Spółdzielni mieszkaniowej (...) zwołane przez Zarząd na podstawie § (...) statutu. Na zebraniu tym zostało podjętych szereg uchwał, w tym m.in.:

- uchwała nr (...) w sprawie przyjęcia kierunków rozwoju spółdzielni;
- uchwała nr (...) w sprawie zatwierdzenia sprawozdania finansowego (bilansu) za rok 2009. W §(...) uchwały postanowiono zatwierdzić sprawozdanie finansowe za 2009 rok obejmujące 1. Bilans spółdzielni sporządzony

na dzień 31 grudnia 2009 roku, który po stronie aktywów i pasywów zamyka się sumą 411.655.059,70 zł; 2. Rachunek zysków i strat za 2009 r. wskazujący stratę netto w kwocie 5.367.507,32 zł (...).3. Rachunek przepływów pieniężnych (...). 4. Zestawienie zmian w funduszu własnym (...), 5. Informację dodatkową (...);

- uchwała nr (...) w sprawie zatwierdzenia sprawozdania Zarządu Spółdzielni za 2009 rok. W § (...) uchwały uznano działalność Zarządu Spółdzielni za prawidłową.;
- uchwała nr (...) w sprawie udzielenia absolutorium Prezesowi Zarządu Spółdzielni Panu A. Ś.. Udzielono absolutorium A. Ś. uznając jego działalność w okresie sprawozdawczym za prawidłową i zgodną ze Statutem oraz Regulaminem Zarządu Spółdzielni (§ (...) uchwały);
- uchwała nr (...) w sprawie rozliczenia strat. Postanowiono wpisać stratę finansową w wysokości 2.721.354,17 zł w ciężar funduszu remontowego zgromadzonego do końca 2003 r. (§ (...) uchwały).

Powyższe uchwały zostały podjęte większością głosów. Ponadto, została wówczas podjęta uchwała nr (...) z dnia 24.06.2010 r. w sprawie uchwalenia zmian Statutu Spółdzielni dostosowującej Statut do ustawy z dnia 14.06.2007 roku o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych oraz o zmianie niektórych ustaw, a także przeprowadzono głosowanie w sprawie uchwalenia Statutu Spółdzielni z przedstawionymi zmianami. W 2011 roku odbyło się już walne zgromadzenie członków spółdzielni.

Zebranie Przedstawicieli członków SM (...) z 24 czerwca 2010 roku poprzedziło siedem zebrań grup członkowskich w 2010 roku. W porządku obrad tych grup członkowskich znajdowały się kwestie związane ze sprawozdaniem z działalności Zarządu Spółdzielni, sprawozdaniem finansowym Spółdzielni za rok 2009 (punkt 5 obrad), skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym za 2009 rok, omówieniem sposobu rozliczenia wyniku (punkt 6 obrad), omówienie kierunków rozwoju działalności gospodarczej oraz społecznej i kulturalnej spółdzielni (punkt 8) oraz dyskusja nad ww. kwestiami (punkt 9 obrad). Przed każdą serią zebrań publikowany jest periodyk (...), w którym zawarte są materiały będące następnie przedmiotem obrad, w tym sprawozdanie zarządu, sprawozdanie rady nadzorczej, sprawozdanie finansowe, opinie biegłego rewidenta. Ponadto, dokumenty które są przedmiotem obrad spółdzielni wyklada do wglądu w siedzibie spółdzielni przed grupami członkowskimi. Powódka nie uczestniczyła w zebraniu grup członkowskich w 2010 roku, ani w zebraniu przedstawicieli członków spółdzielni w 2010 roku.

Od 2002 roku pozwana spółdzielnia jest w trakcie restrukturyzacji swoich zobowiązań. W 2008 roku spółdzielnia zawarła umowę ugody w formie aktu notarialnego z wierzycielem M. W. prowadzącym działalność pod firmą (...), będącym następcą prawnym wierzyciela Banku (...) SA, a następnie aneksy do tej ugody, mocą których zadłużenie spółdzielni powstałe w wyniku niespłacenia zobowiązań kredytowych z 1999 roku oraz z 2000 roku zostało zredukowane o kwotę 51.105.506,93 zł - do kwoty 38.361.828,08 zł. Na koniec 2009 roku suma wszystkich zobowiązań spółdzielni krótko i długoterminowych to około 70-80 milionów złotych.

Pod nadzorem Prokuratury Okręgowej w Warszawie prowadzone było śledztwo VI Ds.(...) w sprawie wyrządzenia szkody majątkowej w wielkich rozmiarach Spółdzielni Mieszkaniowej (...) z siedzibą w W. i zostało w dniu 21 grudnia 2012 roku zakończone w związku z wydaniem postanowienia o umorzeniu śledztwa. Postanowienie stało się prawomocne od dnia 30 kwietnia 2013 roku. W toku śledztwa zostały sporządzone opinie biegłych z zakresu rachunkowości oraz z zakresu finansów i analizy gospodarki finansowej spółdzielni mieszkaniowych. W związku z powyższym, swoje stanowisko przedstawił Związek Rewizyjny spółdzielni, przedstawiając organom statutowym spółdzielni zalecenia z uwagi na przeprowadzoną lustrację.

Z pisemnej opinii sporządzonej przez biegłego sądowego z zakresu rachunkowości i finansów (...) z października 2015 roku wynika, że:

- bilans spółdzielni mieszkaniowej (...) za rok 2009 sporządzony został zgodnie z zasadami rachunkowości i odzwierciedlał rzeczywisty stan finansowy spółdzielni w tym okresie;

- sprawozdanie zarządu SM (...) za rok 2009 opisywało w sposób zgodny z rzeczywistością te czynności, które wpływały na stan finansowy spółdzielni w 2009 roku;
- dokumentacja księgowa SM (...) 2009 roku ewidencjonowała pełną działalność gospodarczą i finansową prowadzoną przez spółdzielnię.

Biegły wskazał jednocześnie, że zidentyfikowane błędy i nieścisłości – określone w punktach od 1 do 14 wniosków opinii – są nieistotne i nie wywierają istotnie ujemnego wpływu na jakość sporządzonych sprawozdań finansowych. Wskazane przez biegłego błędy znajdują się poniżej progu istotności (1%), nie rzutują na to aby zdyskwalifikować analizowane dokumenty finansowe.

W opinii uzupełniającej biegły w sposób szczegółowy i wyczerpujący odniósł się do pytań zawartych w piśmie procesowym pełnomocnika powódki z dnia 01 września 2016 roku z uwzględnieniem twierdzeń pełnomocnika pozwanej zawartych w pismach z dnia 2 marca 2016 roku i 26 września 2016 roku. Składając wyjaśnienia przed sądem, biegły w całości podtrzymał wnioski wynikające z opinii głównej.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy wskazał, że uchwała organu spółdzielni sprzeczna z ustawą może być kwestionowana przez każdą osobę, mającą w tym interes prawny i w każdym czasie na zasadach ogólnych, a więc w trybie powództwa o ustalenie (art. 189 KPC). W myśl art. 42 § 2 ustawy z dnia 16 września 1982 roku Prawo spółdzielcze, uchwała sprzeczna z ustawą jest nieważna. Stosowanie do uchwały walnego zgromadzenia art. 58 § 1 k.c. jako podstawy jej nieważności zostało wyłączone przez art. 42 § 2 pr. spółdz. jako *lex specialis*. Hipotezą art. 42 § 2 pr. spółdz. nie jest jednak objęta sytuacja, gdy uchwała walnego zgromadzenia została podjęta w celu obejścia ustawy. Taka uchwała jest nieważna, co może podlegać stwierdzeniu przy wykorzystaniu podstawy z art. 58 § 1 kc (por. wyrok SN z 30.09.2016 r., I CSK 858/14, LEX nr 2152382). Niezgodność uchwały z prawem może polegać na naruszeniu prawa materialnego lub wynikać z uchybień formalnych dotyczących warunków i trybu jej podejmowania, przy czym uchybienia te uzasadniają wzruszenie uchwały tylko wtedy, gdy miały lub mogły mieć wpływ na jej treść.

Posiadanie przez powódkę, będącą członkiem pozwanej spółdzielni, interesu prawnego w domaganiu się ustalenia nieważności uchwał zebrania przedstawicieli członków spółdzielni nie budziło wątpliwości Sądu. Skoro ustawa przewiduje uprawnienie każdego członka spółdzielni do wystąpienia z powództwem o uchylenie uchwały walnego zgromadzenia sprzecznej z postanowieniami statutu bądź dobrymi obyczajami, godzącej w interesy spółdzielni czy mającej na celu pokrzywdzenie członka spółdzielni (art. 42 § 3 ustawy prawo spółdzielcze), to członek spółdzielni jest uprawniony, tj. posiada interes prawny, w domaganiu się ustalenia nieważności uchwały sprzecznej z ustawą (por. wyrok SN z dnia 15.07.2010 r., IV CSK 24/10, LEX nr 6101390).

Powództwo o ustalenie nieważności uchwały walnego zgromadzenia spółdzielni – w odróżnieniu od powództwa o uchylenie uchwały w trybie art. 42 § 3 Pr. Spółdz. może zostać wniesione w każdym czasie.

W pierwszej kolejności Sąd I instancji odniósł się do zarzutu wskazanego pierwotnie w pozwie, mianowicie podjęcia uchwał przez zebranie przedstawicieli spółdzielni z naruszeniem przepisów prawa, albowiem w dniu 31 lipca 2007 roku weszła w życie ustawa z dnia 14 czerwca 2007 roku o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych i niektórych innych ustaw, która zniosła możliwość zastąpienia walnego zgromadzenia w spółdzielniach mieszkaniowych, w których liczba członków przekraczała 500 osób zebraniem przedstawicieli. Ustawa ta nakładała na spółdzielnie obowiązek zmiany statutów i zgłoszenia tych zmian do KRS najpóźniej do dnia 30 grudnia 2007 roku. Bezsporne jest, że pozwana spółdzielnia nie dochowała tych warunków. Nie może to jednak przemawiać za uwzględnieniem powództwa w świetle uchwały Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2012 roku, III CZP 84/11, *legalis numer 465509*, której teza brzmi: „Zebranie przedstawicieli członków spółdzielni mieszkaniowej, która nie dopełniła w terminie obowiązków przewidzianych w art. 9 ustawy z 14.6.2007 r. o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 125, poz. 873 ze zm.), pozostało organem spółdzielni na podstawie dotychczasowego statutu.” Sąd Najwyższy wskazał, że „jasny i jednoznaczny charakter ma art. 9 ust. 1 ustawy o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych oraz o zmianie

niektórych ustaw, jednoznaczna jest także regulacja ust. 2 tego przepisu. Wyklucza ona zarówno możliwość uznania od dnia 31 grudnia 2007 r. zebrania przedstawicieli za organ nieistniejący w spółdzielniach mieszkaniowych, jak również uchwał takiego zebrania za nieważne (z powołaniem się na art. 83 Sp. Mieszk. U.), jeśli organ taki występował w spółdzielni w dniu wejścia w życie ustawy (dnia 31 lipca 2007 r.).”

Sąd dodał też, że przepis art. 8(3) ust. 1 u.s.m. był przedmiotem wniosku o zbadanie jego zgodności z Konstytucją RP. Trybunał Konstytucyjny umorzył postępowanie w zakresie dotyczącym tego przepisu ze względu na nienależyte uzasadnienie wniosku. Rzecznik Praw Obywatelskich wystąpił dnia 10 stycznia 2008 r. z wnioskiem o zbadanie zgodności z Konstytucją RP całego art. 8(3) u.s.m. (i kilku innych przepisów tej ustawy), jednak pismem z dnia 23 października 2008 r. wycofał w całości swój wniosek, wobec czego w postanowieniu z dnia 13 maja 2009 r., K 64/07, OTK-A 2009, nr 5, poz. 76, Trybunał Konstytucyjny umorzył postępowanie w sprawie tego wniosku.

Odnosząc się do kolejnych zgłaszanych przez powódkę w toku sprawy zarzutów jak: nie odzwierciedlenie rzetelnie i prawidłowo stanu finansowego spółdzielni oraz zdarzeń które miały wpływ na sytuację spółdzielni, brak wiedzy o faktycznym działaniu zarządu spółdzielni, przekroczenie przez zarząd w roku 2009 najwyższej dopuszczalnej sumy zobowiązań, nieodnotowanej w zatwierdzonych sprawozdaniach, prowadzenie rachunkowości sprzecznie z ustawą, Sąd I instancji oparł się na pisemnej opinii sporządzonej przez biegłego sądowego do spraw rachunkowości i finansów oraz analizy gospodarki finansowej spółdzielni mieszkaniowych (...). Sporządzoną przez biegłego opinię Sąd uznał za wiarygodną i przekonującą. Biegły sporządził opinię na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego w aktach sprawy, aktach Prokuratury Okręgowej w Warszawie o sygn. VI Ds. (...), dokumentacji przekazanej przez pozwaną w formie papierowej oraz przesłanych w formie elektronicznej zestawień obrotów i sald oraz dziennika księgowego za 2009 rok. Biegły wskazał w sposób jednoznaczny, że bilans spółdzielni mieszkaniowej (...) za rok 2009 sporządzony został zgodnie z zasadami rachunkowości i odzwierciedlał rzeczywisty stan finansowy spółdzielni w tym okresie. Sprawozdanie zarządu SM (...) za rok 2009 opisywało w sposób zgodny z rzeczywistością te czynności, które wpływały na stan finansowy spółdzielni w 2009 roku. Dokumentacja księgowa SM (...) 2009 roku ewidencjonowała pełną działalność gospodarczą i finansową prowadzoną przez spółdzielnię. Zważywszy na opinię biegłego Sąd uznał, że powódka nie zdołała udowodnić prawdziwości podnoszonych zarzutów.

W ocenie Sądu Okręgowego nie był również uzasadniony zarzut naruszenia art. 59 § 2 pkt 3 prawa spółdzielczego tj. podjęcia spornych uchwał bez przeprowadzenia konsultacji w grupach członkowskich. Materiał dowodowy zebrany w sprawie w postaci zeznań świadków oraz przedłożonych protokołów z obrad zebrań grup członkowskich wskazuje w sposób jednoznaczny, że podczas obrad wszystkich siedmiu grup członkowskich w 2010 roku były poruszane kwestie, które miały być kolejno przedmiotem obrad zebrania przedstawicieli, w tym związane ze sprawozdaniem z działalności zarządu spółdzielni, sprawozdaniem finansowym spółdzielni, omówiono sposób rozliczenia wyniku finansowego. Projekty sprawozdań zostały też umieszczone w biuletynie informacyjnym (...) z czerwca 2010 roku dostępnym dla członków spółdzielni.

Odnosząc się do zarzutu naruszenia przez uchwałę nr (...) art. 90 § 1 prawa spółdzielczego Sąd wskazał, że ustawa dopuszcza możliwość przeznaczenia środków zgromadzonych na funduszu remontowym na pokrycie strat spółdzielni mieszkaniowej. Artykuł 90 prawa spółdzielczego jest przepisem prawa bezwzględnie obowiązującym (ius cogens). Wobec tego postanowienia statutów lub uchwały walnych zgromadzeń nie mogą modyfikować ustawowych zasad pokrywania strat bilansowych w spółdzielni. Skoro art. 90 § 1 pr. spółdz. żadnego z funduszy własnych nie wyłącza z zakresu pokrywania straty bilansowej, w braku szczególnej podstawy prawnej nie jest z niego także wyłączony fundusz remontowy. Zamieszczenie w statucie postanowienia, że pokrycie straty z funduszu remontowego następuje w ostatniej kolejności, nie narusza ustawowych zasad pokrywania strat bilansowych w spółdzielni (wyrok SN z 12.04.2007 r., III CSK 412/06, LEX nr 315525; Adam Stefaniak, Komentarz do art.90 ustawy - Prawo spółdzielcze, Stan prawny: 2018.07.03).

Sąd Okręgowy uznał, że powódka nie udowodniła, iż sporne uchwały są sprzeczne z przepisami ustawy. Powództwo o ustalenie nieważności zaskarżonych uchwał uległo więc oddaleniu. Sąd dodał, że uchwała walnego zgromadzenia (zebrania przedstawicieli) podjęta w sposób niezgodny z postanowieniami statutu bądź dobrymi obyczajami lub

godząca w interesy spółdzielni albo mająca na celu pokrzywdzenie jej członka jest dotknięta względną nieważnością (traci ona moc dopiero w razie jej prawomocnego uchylecia przez sąd). Oznacza to, że osoby, którym przysługuje legitymacja czynna do wniesienia powództwa o uchylenie uchwały, mogą podważać jej moc obowiązującą w zasadzie tylko w trybie art. 42 § 3 pr. spółdz. W tym trybie można zaskarżać do sądu każdą uchwałę, bez względu na to, jakiej sprawy dotyczy, z powodów wyżej powołanych. Jeżeli nie będzie uzyskany w tym trybie wyrok orzekający uchylenie uchwały względnie nieważnej, będzie ona obowiązywać członków spółdzielni mimo jej wadliwości polegającej nawet na naruszeniu statutu. Uchwałę taką może uchylić ze skutkiem *ex tunc* tylko sąd. (zob. Adam Stefaniak, Komentarz do art.42 ustawy - Prawo spółdzielcze, Stan prawny 2018.07.03). Z uwagi na precyzyjnie sformułowane żądanie pozwu – stwierdzenie nieważności spornych uchwał, brak było podstaw do rozważania w niniejszym postępowaniu, czy zachodzą przesłanki do uchylenia uchwał w trybie art. 42 § 3 i § 4 ustawy z dnia 16 września 1982 r. - Prawo spółdzielcze.

O kosztach Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c.. W oparciu o art. 102 k.p.c. sąd nieuiszczone przez strony wydatki przyjął na rachunek Skarbu Państwa Sądu Okręgowego Warszawa Praga w Warszawie.

Apelację od powyższego wyroku wniosła powódka, zaskarżając go w części oddalającej powództwo co do uchwał nr (...), nr (...) i nr (...) podjętych przez Zebranie Przedstawicieli Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w dniu 24 czerwca 2010 roku oraz w części zasądzającej od powódki na rzecz Spółdzielni zwrot kosztów procesu, zarzucając naruszenie:

1. art. 316 § 1 i art. 233 § 1 k.p.c. poprzez pominięcie istotnej części materiału dowodowego i brak ustaleń w zakresie dotyczącym sytuacji finansowej Spółdzielni w 2009 roku i podejmowanych przez nią działań „naprawczych” oraz nietrafną ocenę opinii biegłego P. B.,
2. art. 90 § 1 Prawa Spółdzielczego poprzez uznanie za zgodne z prawem pokrycie straty bilansowej z funduszu remontowego Spółdzielni, pomimo nie wyczerpania na pokrycie straty funduszu zasobowego.

W konkluzji wniosła o zmianę wyroku w zaskarżonej części poprzez stwierdzenie nieważności uchwały nr (...) w sprawie zatwierdzenia sprawozdania finansowego za 2009 rok, uchwały nr (...) w sprawie zatwierdzenia sprawozdania Zarządu Spółdzielni za 2009 rok oraz uchwały nr (...) w sprawie rozliczenia strat, podjętych przez Zebranie Przedstawicieli Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w dniu 24 czerwca 2010 roku oraz zasądzenie zwrotu kosztów postępowania. Nadto wniosła o zasądzenie zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów adwokackich wg norm przepisanych.

Pozwana wniosła o oddalenie apelacji oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

apelacja jest uzasadniona w części, w jakiej podnosi naruszenie art. 90§ 1 Prawa Spółdzielczego poprzez uznanie za zgodne z prawem pokrycie straty bilansowej z funduszu remontowego Spółdzielni, pomimo nie wyczerpania na pokrycie w/w straty środków z funduszu zasobowego.

Fundusz zasobowy pozwanej spółdzielni, zgodnie ze sprawozdaniem finansowym spółdzielni za 2009r. na dzień 31.12.2009r. wynosił 37.253.017,66 zł. (k.173). Strata ogólna spółdzielni wyniosła 5.472.404,08 zł. (k.173). Mocą uchwały (...) Zebrania Przedstawicieli Członków Spółdzielni Mieszkaniowej (...) z dnia 24.06.2010r. stratę bilansową w wysokości 2.721.354,17 wpisano w ciężar funduszu remontowego zgromadzonego do końca 2003r. (k.27).

Zgodnie z art. 90 § 1 Prawa Spółdzielczego, Straty bilansowe spółdzielni pokrywa się z funduszu zasobowego, a w części przekraczającej fundusz zasobowy - z funduszu udziałowego i innych funduszy własnych spółdzielni według kolejności ustalonej przez statut.

Przepis ten ma charakter bezwzględnie obowiązujący. Wynika z niego, że w pierwszej kolejności stratę bilansową spółdzielni pokrywa się z funduszu zasobowego aż do jego wyczerpania. Pokrycie straty bilansowej z innych funduszy własnych spółdzielni dopuszczalne jest dopiero wówczas gdy strata przewyższa fundusz zasobowy i jedynie w części przekraczającej ten fundusz.

Fundusz zasobowy pozwanej spółdzielni wystarczał na pokrycie straty bilansowej spółdzielni za 2009r., dlatego uchwała (...) o pokryciu straty bilansowej w kwocie 2.721.354,17 zł. z funduszu remontowego, narusza art. 90 § 1 Prawa Spółdzielczego i jako taka jest nieważna, o czym sąd Apelacyjny orzekł w punkcie 1a zmieniając tym samym zaskarżony wyrok na podstawie art. 386 par. 1 k.p.c.

W pozostałym zakresie apelacja nie jest zasadna i podlega oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

Ustalenia faktyczne poczynione przez sąd I instancji są prawidłowe i Sąd Apelacyjny przyjmuje je za własne. Prawidłowe są również rozważania prawne tego sądu i Sąd Apelacyjny je podziela. Zarzut podniesiony w apelacji, dotyczący naruszenia art. 316 § 1 i art. 233 § 1 k.p.c. jest nietrafny. Sąd I instancji wszechstronnie rozważył cały zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, ocenił go zgodnie z zasadami wiedzy, logiki i doświadczenia życiowego i wyciągnął z niego trafne wnioski.

Powódka domagała się stwierdzenia nieważności uchwał (...) w sprawie zatwierdzenia sprawozdania Zarządu Spółdzielni za 2009r. oraz uchwały (...) w sprawie zatwierdzenia sprawozdania finansowego za rok 2009.

Zgodnie z art. 42 § 2 Prawa Spółdzielczego uchwała sprzeczna z ustawą jest nieważna. Powódka nie wykazała aby w/ w uchwały naruszały bezwzględnie obowiązujące przepisy ustaw.

Zgodnie z opinią biegłego B. bilans spółdzielni za 2009r. został sporządzony zgodnie z zasadami rachunkowości i odzwierciedla rzeczywisty stan finansowy spółdzielni, sprawozdanie zarządu opisywało czynności wpływające na stan finansowy spółdzielni w sposób zgodny z rzeczywistością.

Rzetelność i fachowość opinii biegłego B. nie została przez powódkę podważona. Sąd I instancji wyciągnął z tej opinii prawidłowe wnioski. Nie jest prawdą, że opinia uzupełniająca wskazuje wadliwości bilansu spółdzielni, które dyskwalifikują go, wpływając na jakość przedstawionych w nim informacji i na możliwość podjęcia przez członków spółdzielni świadomej decyzji co do zatwierdzenia tego bilansu. Biegły wyraźnie wskazał, że błędy i nieścisłości sprawozdania finansowego za 2009r. nie wywarły istotnie ujemnego wpływu na jakość tego sprawozdania (opinia uzupełniająca k.804) i stanowisko to poparł w czasie składania przed sądem I instancji ustnych wyjaśnień opinii. W opinii uzupełniającej biegły podtrzymał także pierwotne stanowisko, iż sprawozdanie zarządu SM (...) za 2009r. opisywało w sposób zgodny z rzeczywistością te czynności, które wpływały na stan finansowy spółdzielni w 2009r.

Powódka podnosi zarzuty, które mogłyby podlegać badaniu w sytuacji wniesienia przez nią powództwa o uchylenie uchwał spółdzielni na podstawie art. 42 § 3 Prawa Spółdzielczego, natomiast nie podlegają badaniu w sytuacji wniesienia powództwa o stwierdzenie nieważności uchwał. Rzeczą biegłego B. nie było badanie, czy zarząd spółdzielni podejmował w 2009r. decyzje godzące w interesy spółdzielni albo mające na celu pokrzywdzenie jej członków, ani ustalanie przyczyn niewypłacalności spółdzielni, ale zbadanie, czy bilans spółdzielni i sprawozdanie zarządu odzwierciedla rzeczywisty stan finansowy spółdzielni i czy sporządzone zostały zgodnie z zasadami rachunkowości.

Powołanie przez Spółdzielnię (...) spółek córek nie nastąpiło w roku 2009. Spółka (...) zarejestrowana została z dniem 11.10.2002r. w Sądzie Rejonowym dla m. st. Warszawy, natomiast pozostałe spółki w tym (...) spółka z o.o., (...) spółka z o.o., spółki (...), zarejestrowane zostały w latach 2003-2007 (k.472-475 opinia z zakresu analizy gospodarki finansowej i działalności organów Spółdzielni Mieszkaniowej (...) sporządzona w postępowaniu prowadzonym przez Prokuraturę Okręgową w Warszawie). W roku 2009 nie miało miejsca wyposażenie w/w spółek w składniki majątku spółdzielni oraz przeniesienie działalności spółdzielni na w/w spółki i kwestia ta nie stanowi materii, która winna być objęta zaskarżonymi uchwałami mającymi charakter sprawozdawczy za dany rok obrachunkowy.

Zgodnie z art. 46. 1. ustawy z 29.09.1994r. o rachunkowości, w bilansie wykazuje się stany aktywów i pasywów na dzień kończący bieżący i poprzedni rok obrotowy.

1a. W przypadku sporządzania bilansu na inny dzień bilansowy niż określony w ust. 1, w bilansie wykazuje się stany aktywów i pasywów na ten dzień oraz na dzień kończący rok obrotowy bezpośrednio poprzedzający ten dzień bilansowy.

2. Wykazana w aktywach bilansu, z zastrzeżeniem ust. 2a, wartość poszczególnych grup składników aktywów wynika z ich wartości księgowej, skorygowanej o:

1) dotychczas dokonane odpisy amortyzacyjne lub umorzeniowe oraz odpisy aktualizujące, w tym również z tytułu trwałej utraty wartości składników aktywów trwałych;

2) odpisy aktualizujące wartość rzeczowych składników aktywów obrotowych;

3) odpisy aktualizujące wartość należności.

2a. Aktywa finansowe i zobowiązania finansowe wykazuje się w bilansie w kwocie netto po kompensacie, jeżeli jednostka ma bezwarunkowe prawo do kompensaty aktywów i zobowiązań danego rodzaju i zamierza je rozliczyć w kwocie netto albo jednocześnie wydać składnik aktywów finansowych i rozliczyć zobowiązanie finansowe.

Bilans powinien zawierać informacje w zakresie ustalonym w załącznikach nr 1-5 do ustawy w zależności od rodzaju jednostki organizacyjnej sporządzającej bilans (art. 46 ust. 5 ustawy).

Brak jest zatem podstaw do zamieszczania w bilansie informacji o dokumentach wskazywanych w apelacji, w tym o sposobie i zakresie wykonania przez spółdzielnię ugody z M. W.. Apelująca nie wykazała, że bilans spółdzielni za rok 2009 zawiera nieprawdziwe dane w zakresie stanu aktywów i pasywów na dzień kończący bieżący i poprzedni rok obrotowy. Nie wykazała również, że spółdzielnia zwolniła M. W. z obowiązku wnoszenia opłat eksploatacyjnych za należące do niego lokale.

Powódka nie wykazała, że zarządzanie nieruchomościami znajdującymi się w zasobach spółdzielni zostało scedowane na inne podmioty. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z 19 stycznia 2006 IV CK 343/05 pojęcie administrowania jako mające charakter węższy od zarządzania, mieści się w pojęciu zarządzania. W zasadzie obejmuje ono czynności faktyczne, do których należy utrzymanie porządku w obrębie nieruchomości, ściąganie czynszów, rejestrowanie awarii i ich usuwanie oraz prowadzenie korespondencji.

Rolą zarządcy jest aktywne zarządzanie nieruchomością, natomiast administrowanie to wyłącznie prowadzenie bieżących czynności faktycznych związanych z obsługą nieruchomości. Zarządzenie nieruchomością polega na podejmowaniu decyzji i dokonywaniu czynności mających na celu zapewnienie właściwej gospodarki ekonomiczno-finansowej nieruchomości oraz zapewnienie bezpieczeństwa użytkowania i właściwej eksploatacji nieruchomości w tym bieżącego administrowania. Spółdzielnia w ramach realizacji zarządzania zapewniła bieżące administrowanie nieruchomością przez profesjonalny podmiot tj. spółkę (...) sp. z o.o. na zasadach zlecenia. Powódka nie wykazała, że powyższe narusza bezwzględnie obowiązujące przepisy prawa ani, że spowodowało zadłużenie spółdzielni poprzez nieuzasadnione zwiększenie kosztów jej działalności jak też nie wykazała, że dane zawarte w zaskarżonych uchwałach są w tym zakresie nierzetelne. Administrator założył rachunki bankowe do obsługi należności i zobowiązań spółdzielni w tym z tytułu opłat eksploatacyjnych i z tych rachunków dokonywał w/w opłat. Jednocześnie przychody z tytułu opłat eksploatacyjnych były przychodami spółdzielni i wykazane są w sprawozdaniu finansowym spółdzielni, zatem sprawozdanie to odpowiada w tym zakresie prawu. Biegły nie potwierdził zarzutu, iż sprawozdanie finansowe jako przychody spółdzielni opisał przychody spółki. W bilansie ujęte są rozliczenia po dokonanych kompensatach, zaś powódka nie wykazała, że takie kompensaty nie miały miejsca. Biegły badając księgi rachunkowe Spółdzielni nie stwierdził nieprawidłowości w tym zakresie. Odmienne twierdzenia apelującej mają charakter dowolny.

Zastaw dokonany zgodnie z umową z dnia 28 grudnia 2009r. nie został opisany w sprawozdaniu finansowym za 2009r. ale ze względu na niską wartość zdarzenia gospodarczego w stosunku do sumy bilansowej, która na dzień 31.12.2009r. wynosiła 411.655.059,70 zł. jest to zgodne z zasadą istotności wyrażoną w art. 8 ust. 1 ustawy o rachunkowości. Podobnie w sprawozdaniu finansowym w informacji dodatkowej nie opisano kompensat wzajemnych należności pozwanej Spółdzielni i (...) gdyż nie były istotne z punktu widzenia sporządzania bilansu, natomiast efekt tych kompensat znajduje odzwierciedlenie w kwotach ujętych w sprawozdaniu zgodnie z art. 46.1 ustawy o rachunkowości. Zobowiązanie Spółdzielni wobec M. W. zostało wykazane w sprawozdaniu Spółdzielni za rok 2009 na stronie 8 pkt 13 lit c – zobowiązania długoterminowe jako kwota zobowiązania z tytułu ugody restrukturyzacyjnej. Godzi się dodać, że na zebraniach przedstawiciele SM (...) Spółdzielnia przedstawiła opinię niezależnego biegłego rewidenta, który zbadał sprawozdanie finansowe Spółdzielni pod kątem zgodności z przepisami ustawy o rachunkowości (k. 134-136) i wskazał, że sprawozdanie to jest kompletne w rozumieniu art. 49 ust. 2 ustawy o rachunkowości oraz rzetelne a jednocześnie zwrócił uwagę, że bieżąca płynność finansowa Spółdzielni jest istotnie uzależniona od spłat jej należności. Wywiązywanie się Spółdzielni ze zobowiązań w tym z umowy ugody o spłacie zobowiązań i restrukturyzacji długu, jest możliwe pod warunkiem terminowych wpływów należności Spółdzielni (k.135). Nie uzasadniony jest więc zarzut powódki, że członkowie głosząc o przyjęciu sprawozdania nie wiedzieli o tym jaki jest rzeczywisty stan finansowy spółdzielni i wielkość jej zadłużenia.

Zadłużenie spółdzielni stanowiło konsekwencję nie spłacania zobowiązań wynikających z umowy z dnia 28.05.1999 o kredyt obrotowy krótkoterminowy, umowy z dnia 30.08.1999 o kredyt na finansowanie inwestycji oraz umowy z dnia 30.10.2000r. o kredyt na finansowanie inwestycji a zatem istniało od wielu lat i nie stanowiło konsekwencji zarządzania Spółdzielnią w 2009r.

W 2008r. zadłużenie wobec Banku wynosiło 109.961.206,93 zł. Na mocy ugody zawartej z M. W. 1.12.2008 r. (k.306) zadłużenie to zostało zredukowane do kwoty 58.855.700 zł. Wskazana ugoda była wielokrotnie aneksowana, co pozwoliło zmniejszyć zadłużenie do kwoty 38.361.828,08 zł. na koniec roku 2009. Z aneksu nr (...) do ugody zawartego 25.05.2009r. wynika, że z powodu nie realizowania ugody przez dłużnika (Spółdzielnię) powstała zaległość w kwocie 1.122.500 zł. W związku z tym strony przewidziały możliwość zapłaty za faktury z tytułu opłat eksploatacyjnych lokali i miejsc postojowych należących do M. W. w formie kompensaty z tytułu przysługującego wierzycielowi wobec dłużnika roszczenia z tytułu ugody z dnia 1.12.2008r. Kompensata miała być dokonywana w oparciu o pisemne dwustronne uzgodnienie salda do 15 każdego miesiąca za miesiąc poprzedni (k297v). Takie działania spółdzielni nie naruszają bezwzględnie obowiązujących przepisów prawa. W szczególności nieprawdziwy jest zarzut, że członkowie Spółdzielni obciążeni zostali opłatami eksploatacyjnymi od wnoszenia, których M. W. został zwolniony. Podobnie nieprawdziwy jest zarzut, że zyski spółki (...) przypadły M. W. a nie spółdzielni. Powódka nie udowodniła tego zarzutu.

Kwestia pobierania przez A. Ś. i A. S. dodatkowego wynagrodzenia z tytułu funkcji pełnionej w spółce (...) pozostaje bez wpływu na ocenę ważności zaskarżonych uchwał. Przedmiotem tych uchwał nie jest bowiem bilans spółki (...) sp. z o.o.

Twierdzenie, że zadłużenie Spółdzielni z tytułu inwestycji było spłacane z opłat eksploatacyjnych nie zostało wykazane i stanowi jedynie przypuszczenia powódki. Powódka nie wykazała, że członkowie Spółdzielni nie zalegali z opłatami eksploatacyjnymi.

Prawidłowe jest ustalenie sądu I instancji, że zaskarżone uchwały nie naruszają bezwzględnie obowiązujących przepisów prawa i w związku z tym brak jest podstaw do stwierdzenia ich nieważności. Zarzuty podniesione w apelacji mają charakter ogólnikowy. Apelujący nie wskazuje dowodów, które mogą uzasadniać prawdziwość owych zarzutów przez co należy traktować te zarzuty jedynie jako polemikę z prawidłowymi ustaleniami Sądu Okręgowego. Wnioski, które apelujący wyciąga z opinii biegłego mają charakter dowolny i nie znajdują oparcia w treści opinii. Przede wszystkim jednak treść zarzutów apelacji nie przystaje do charakteru zgłoszonego roszczenia, albowiem nie koncentrują się one na wykazaniu sprzeczności zaskarżonych uchwał z bezwzględnie obowiązującymi przepisami prawa lecz na ocenie czynności zarządczych pod kątem ich zasadności i zgodności z interesem członków spółdzielni, która to ocena mogłaby być dokonana w przypadku gdyby powódka wniosła o uchylenie uchwał na podstawie art. 42

par. 3 Prawa Spółdzielczego, co nie ma miejsca. Dlatego apelacja powódki w części odnoszącej się do uchwał (...) i (...) uległa oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

Wobec zmiany zaskarżonego wyroku w części, zmianie uległo także rozstrzygnięcie o kosztach procesu zawarte w punkcie drugim zaskarżonego wyroku.

Mając na uwadze, iż powódka zaskarżyła 5 uchwał, Sąd Apelacyjny uznał, że zasadny jest wniosek pełnomocnika pozwanej o podwyższenie minimalnej stawki wynagrodzenia pełnomocnika na podstawie par. 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28.09.2002 w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu. Przemawia za tym zarówno rodzaj i stopień zawilóści sprawy jak i niezbędny nakład pracy radcy prawnego, zwiększony z uwagi na konieczność przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego jak i na wielość kwestii wymagających zajęcia stanowiska procesowego. W ocenie Sądu Apelacyjnego opłata za czynności radcy prawnego odpowiednia do w/w okoliczności winna wynosić 5 - krotność stawki minimalnej wynoszącej 180 zł. Pozwana wygrała w 4/5 a powódka w 1/5, sąd rozliczył koszty procesu na podstawie art. 100 k.p.c. Koszty procesu należne powódce to 200 zł. tytułem opłaty sądowej od pozwu (od uchwały (...)) i 197 zł. tytułem wynagrodzenia pełnomocnika procesowego i opłaty skarbowej od pełnomocnictwa, razem 397 zł. Koszty należne pozwanej to wynagrodzenie pełnomocnika procesowego w kwocie 4x180 plus 17 zł. tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa plus 2000 zł. uiszczone tytułem zaliczki na opinię biegłego, razem 2737 zł. (opinia biegłego dotyczyła uchwał, co do których powództwo uległo oddaleniu a więc pozwana jest stroną wygrywającą). Po dokonaniu kompensaty (2737-397) od powódki na rzecz pozwanej należy zwrot kosztów procesu w kwocie 2340 zł.

O kosztach procesu za II instancję Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 100 k.p.c. przyjmując, że powódka wygrała w 1/3 a pozwana w 2/3.

Koszty należne powódce to 200 zł. tytułem opłaty sądowej od (...) i 1/3 kosztów zastępstwa procesowego wynoszących 270 zł., tj. 90 zł., razem 290 zł. Koszty należne pozwanej to 2/3 kosztów zastępstwa procesowego wynoszących 270 zł. tj. 180 zł. Po dokonaniu kompensaty (290-180), od pozwanej na rzecz powódki przysługuje zwrot kosztów za II instancję w kwocie 110 zł.

Elżbieta Wiatrzyk – Wojciechowska Ewa Kaniok Bogdan Świerczakowski